

TEXTUS.

De Grammaticis, Rhetori-
bus & Medicis.

15 Item Romæ Grammatici, Rethores, & Medici, qui in patria sua has artes exercent, & intra numerum sunt, a tutela & cura habent vocationem.

COMMENTARIUS.

1 Studiorum liberalium professores, Grammatici, Sophistæ, Rethores, qui publice juventuti prossunt, item Medici, quemadmodum a reliquis muneribus, ita & a tutela & cura vocationem habent, l. 6. §. 1. hoc tit. & tit. C. de profess. & Med. lib. 10. Legum vero Doctores non habebant, exceptis iis, qui Romæ docent, d. l. 6. §. 12. Cæterum ex constitutione Constantini omnes habent, l. 6. C. de profess. & Med.

2 Qui in patria sua). Professores, & Medici ita demum hac immunitate gaudent, si in patria sua doceant, aut medeantur; non in aliena. Est autem duplex patria: una propria sive originalis; altera communis, quæ est Roma, l. Roma 33. ad municip. Quamobrem qui Romæ docent, etiamsi Romani non sint, immunitatem habent, l. 9. de vac. mun. sive salarialii sint, sive non sint l. 6. §. Romæ 11. hoc tit. Atque hæc est conditio ad obtinendam immunitatem necessaria, d. l. 6. §. 9.

3 Intra numerum sunt). Con-

ditio altera; non aliter enim hac immunitate frauentur magistri studiorum, quam si probati decreto ordinis, & numero constituto adscripti sint, d. l. 6. §. 4. l. 5. 7. & 8. C. de profess. Certus enim numerus eorum, qui vacationem haberent, in unaquaque civitate lege definitus erat, d. l. 6. §. 2. quem numerum excedere non licet, d. l. 6. §. 3. nisi quis propter excellentiam præstantiamque doctrinæ immunitate supra numerum donaretur, d. l. 6. §. 10. Est et tertia conditio hic omissa, ut bene & sedulo suo munere fungantur, seque adolescentibus utilles præbeant; alioqui denuo ab ordine reprobari possunt, d. l. 6. §. 6. l. 2. l. 8. C. de profess. l. 11. §. 3. de mun. & hon. Colligunt hinc DD. studiosos, qui gnavoriter litteris non incumbunt, etiamsi in catalogum relati sint, privilegiis scholarum gandere non oportere: cesante scilicet ratione inductiva privilegiorum.

4 IN HISPANIA, legum Doctores non aliter excusationem habent, quam si Judices sint, vel Consiliarii Regii, l. 3. tit. 17. P. 6. ut in hoc deterioris conditionis sint, quam Grammatici & cæteri, de quibus in textu, Lopez glos. 6. d. l. 3. Et fortasse quia huic muneri aptiores sunt omnibus. In aliis vero, plurimis gaudent privilegiis, l. 8. tit. fin. P. 2. Grammatici autem, Rethores, Philosophi, & Medici excusantur, quamvis non in patria, sed alibi, jussu tamen Regis, doceant, aut medeantur, d. l. 3. Et insuper prætereunda

De excusationibus tutorum vel curatorum. 179

, non est excusatio Romanis ignota, quam l. 3. titul. 29. l. 7. Nov. Recop. probat conceditque eis qui duodecim equas habuerint foeturæ causa. Lex autem 21. tit. 14. eod. irrita declarat omnia rescripta plebejis concessa, ut a tutela & cura immunes sint: addita ratione, quia Regis servitio, aliorumque utilitati præjudicant. Assentiri autem non possum doctrinæ traditæ ab Asso, &c. de Manuel in suis Instit. lib. 1. cap. 4. vers. Se escusan, laudatam, nimirum, legem 21. ademisse plebejis excusationes recensitas in §§. 5. 6. 7. & 13. hoc tit. probatasque in l. 2. tit. 17. P. 6. ob onus scientiarum trium tutelarum, paupertatem, imperitiam, & ætatem majorem 70. annis: quia has & cæteras legibus nostris concessas expresse probat, ibi: No aque- llos, que los derechos y leyes de nuestros Reynos escusan de tales cargos y oficios.

COMMENTARIUS.

1 Aliis uti non prohibetur). Ex Marciano l. 21. §. 1. eod. Est enim excusatio species quædam exceptionis; nemo autem prohibetur pluribus exceptionibus uti, l. 8. de exceptionib. l. 43. de div. reg. jur. Sed an qui plures excusationes habet, eas omnes simul proponere & contestari debat, quæritur: & putat Gloss. hoc necesse non esse. Sed verius est, omnes initio contestari oportere, ne alioqui tutor negotii trahendi causa novas postea excogitet: & est textus in l. 13. §. 8. hoc tit. Omnibus autem propositis, vel unam probare sufficit ad victoriam.

2 Non appellant). Hoc enim D. Marcus efficit. Nam cum antea non minus a delatione tutelæ, quam alterius muneris appellatur, Marcus Antoninus tutelam a cæteris muneribus ita secrevit, ut tutor datus non amplius recta a datione provocaret; sed si quas

(1) L. 4. tit. 17. P. 6.

(2) D. l. 4. tit. 17. P. 6.

se habere putaret justas escusationis causas, eas intra præstituta tempora proponeret, quas si Judex rejecisset, tum demum licentiam appellandi haberet (1): qui vero ad alia munera vocarentur; illi non aliter quam olim, hoc est, quam appellatione interposita, allegare possint causas immunitatis suæ, l. 1. §. 1. v. 2. quando appell. (2). Igitur loci, in quibus tutores dati provocasse proponuntur, ut in l. 4. hoc tit. aliisque ll. illi non sic accipiendi sunt, quasi ab ipsa creatione appellasset, sed a rejectione excusationis intra præstitutum tempus allegatae.

3 Neque obstat quod Modest. scrib. in l. 16. hoc tit. tutores etiam circa appellationem se excusare posse: aut quod idem Modest. ait l. 13. eod. & Imp. l. 18. C. eod. tutores datos non necesse habere, appellationem interponere, quasi si velint, adhuc provocare possint. Nam hujusmodi collectiones ut semper necessariæ non sunt, ita hæc minime hoc loco admittenda: Tutores necesse non habent appellare; ergo, si velint, possunt. Necesse enim non habent, ut olim ante constitutionem D. Marci, nunc nec possunt quidem, & frustra ante propositam & repulsa excusationis causam appellant, d. l. 1. §. 1. quand. appet. Qui locus tan clarus est, distinguens hac in parte tutelam ab

(1) L. 8. tit. 23. P. 3. vers.
Mas si fuese.

(2) D. l. 8. in princ.

aliis muneribus publicis, ad quæ vocatus contra privilegium illico appellat, ut ex eo alii loci omnes sint declarandi.

4 *Ex quo cognoverint*). Quinquaginta dies continui excusationibus profitendis constituti tutores & curatoribus non cedunt ex quo dati sunt, sed ex quo cognoverint, se tutores vel curatores datos esse, d. l. 13. §. 6 l. 6. C. eod. l. 3. de verb. sign. (3). Atque ex eo tempore si cessent, suo periculo cessant, l. 1. §. 1. de adm. tut. ut tamen iis ignoscatur, qui valetudine, aut vi tempestatis, a liave simili causa impediti, constituto tempore non venerint, d. l. 13. §. si enim. 7. Porro nec antequam a die cognitionis cedere existimo quatuor illos menses disceptando & finiendo excusationis negotio constitutos (4): ne aliqui contingat, ut prius finiatur tempus excusationis, quam incipiat; quod per quam esset absurdum. Nec est contrarium quod Paulus in d. l. 38. menses illos ex die nominationis numerat. Nam Paulo eo loco idem est dies nominationis, & cognitionis, quippe qui solum excludere vult tempus, quo allegata sit excusatio; quasi dicat, quatuor illos menses non currere a die propositæ excusationis, quod videri poterat, sed a die nominationis, cognitæ scilicet, non factæ, Ant. Fab. 1. jurisprud. hoc tit. pr. 1. illat. 7.

5 *Intra centesimum lapidem*).

(3) L. 4. tit. 17. P. 6.

(4) L. 4. tit. 17. P. 6.

De excusationibus tutorum vel curatorum. Ad professionem excusationis 50. dies dantur, si is, qui tutor datus est, sit in eadem civitate, vel intra centesimum lapidem: si ultra sit, ad veniendum dantur singuli dies ie singula 20. milia, & præterea 30. dies (1); ita ut computatis itineris diebus, & illis triginta, tutor non pauciores habeat, quam quinquaginta; quod latius prosequitur Modestinus, d. l. 13. §. 1. v. seqq. Obiter addo, lapidem pro millario, sive mille passibus accipi, quæ appellatio inde manavit, quod singula millaria positis singulis lapidibus, sive columneis lapideis spatiorum signa inscripta habentibus Tib. Gracchus, autore Plutarcho in Graccho pagin. 838. distinxerat. Initium autem & finem omnes viæ Italæ capiebant ab aurata illa columna, quæ Romæ in capite fori ad ædem Saturni posita erat, nimur ab aureo illo urbis millario monumentis veterum tantopere nobilitato. Adiri ea de re debet Bergerius de viis militar. ubi hæc & alia plena manu seruntur.

TEXTUS.

De excusationibus propriis curatorum. De tutelæ gestione.

18 Qui tutelam alicujus gessit, invitus curator ejusdem fieri non compellitur; in tantum, ut licet paterfamilias, qui testamento tutorem dedit, adjicerit, se eundem curatorem dare, tamen invitum eum curam suscipere non cogendum, Divi Severus v. Antoninus rescripsérunt (2).

COMMENTARIUS.

1 Quæ præcedunt cause excusationum, tutelæ cum curatione communes sunt: sequuntur duo propriæ curationis, quarum una proponitur hic, altera §. seq.

2 Curator ejusdem fieri non compellitur). Romanis ad excusationem curationis adulti satis visum est, ejusdem pupilli tutelam gessisse, l. 20. C. hoc tit. Quasi

COMMENTARIUS.

1 Arbitror cum D. Hotoma-

(1) D. l. 4. vers. E el Juez.

(2) L. 3. tit. 17. P. 6.

nimirum durum sit, gemino unius personæ oneræ premi. Excipiunt veteres ob beneficium libertatis acceptæ libertum, quem patronus liberis suis tutorem & curatorem dedit, l. 5. C. eod.

TEXTUS.

De marito.

19 *Iidem rescriperunt, maritum uxori suæ curatorem datum excusare se posse, licet se immisceat.*

COMMENTARIUS.

1 Altera causa excusationis propria curationis in marito uxori suæ, puta minori 25. annis, aut mente capta curatore dato.

2 *Excusare se posse*). Sæpe nostri verbo excusandi abutuntur, eosque etiam excusari ajunt, qui tutores aut curatores esse non possunt; ut cum dicunt, inimicitias capitales præstare excusationem curationis, §. 11. supr. l. 6. §. 17. eod. patrui cum pupillo de hæreditate contendentis excusationem recipiendam, l. 20. eod. luminibus captum, mutum, surdum, furiosum excusationem habere, l. un. C. qui morb. Quos omnes tamen certum est, tutelam gerere non posse, l. 3. §. 12. de suspect. tut. l. licet 17. C. hoc tit. cuius eadem effici species est cum ea, quæ hic proponitur: nihil enim refert, uxori maritus, an sacer curui curator detur. Hoc autem loco Justinianum verbo excusandi abusum esse, constat ex l. 2. C. qui

dar. tut. item ex l. 14. de cur. fur. quæ aperte negant, maritum uxori curatorem creari posse. Quæ ideo moneo, ne quis putet in arbitrio mariti positum esse, aut se excusare, aut omissa excusatione curam uxoris suscipere: & in universum, ne quis credat, certum esse argumentum tutoris jure dati, quod excusationem habere datur.

3 *Licet se immisceat*). Qui excusare se potest, is si neglecta excusatione se miscuerit administrationi, postea se excusare volens non auditur, quasi juri suo tacite renuntiaverit, l. 17. §. 5. hoc tit. l. 2. C. si tut. fals. alleg. sed hoc locum habet in iis, qui tutores aut curatores recte dati sunt, quorum etiam propria est excusatio: nam qui tutores aut curatores esse non possunt, etiam si se immiscuerint, excusantur, aut removentur, l. 20. hoc tit.

4 *In Hispania*, doctrina hu-
jus §. stabilita fuit, l. 3. tit. 17.
P. 6. Cæterum lege recentiore,
quæ est 7. tit. 2. lib. 10. N. R.
marito, qui 18. annum attige-
rit, conceditur administratio &
bonorum suorum, & eorum,
quæ uxoris sunt, & quidem quin
necesse habeat veniam ætatis
imperare, quod favore matri-
monii lex constituit.

TEXTUS.

De falsis allegationibus.

20 *Si quis autem falsis allegationibus excusationem tutelæ meruerit, non est liberatus onere tutelæ.*

COMMENTARIUS.

1 Decretum, quo tutor falsis allegationibus usus, absolutus est, ipso jure nullum est, neque eum periculo tutelæ eximit, l. 1. l. ult. C. si tut. fals. alleg. quod favore pupillorum ita constitutum

esse, credendum est. Nam regulariter sententia ex falsis allegationibus lata ipso jure non est nulla: sed adversus eam, si provocatum non sit, petenda est restitutio, arg. l. 33. de re jud. & tot. tit. C. si ex fals. instr. (1).

TITULUS VIGESIMUSEXTUS.

DE SUSPECTIS TUTOR. VEL CURATORIBUS.

D. Lib. 26. Tit. 10. Cod. Lib. 5. Tit. 43. (2).

1 *Ex tribus, quæ ad tutores & curatores communiter attinentia Justinianus tractanda suscepit, duo exposita sunt, satisfatio, & excusatio: superest tertium & ultimum, suspecti tutoris vel curatoris accusatio & remotio; quod hoc postremo hujus libri titulo nunc explicat.*

TEXTUS.

Unde suspecti crimen descendat.

Sciendum est, suspecti crimen ex lege XII. Tabular. descendere.

COMMENTARIUS.

1 *Suspecti crimen ex lege*). Ex Ulp. l. 1. §. 2. hoc tit. Eoque pertinere creditur quod Cicero

scribit 3. de offic. cap. 15. Dolum malum etiam legibus fuisse vindicatum, ut tutelam XII. Tab. Crimen autem hoc loco, & apud Ulpianum pro criminatione sive accusatione ponì, certum est: neque insolens est ista hujus verbi significatio; sic enim accipitur in l. 7. de accus. l. 5. de calump. & apud Ciceronem pro Rosc. Amer. Tria sunt, inquit, quantum existimare possum, quæ obstant hoc tempore Sexto Roscio; crimen adversariorum, & audacia, & potentia.

TEXTUS.

Qui de hoc crimine cognoscunt.

1 *Datum autem est jus removendi tutores suspectos Romæ Prætori; & in provinciis Præ-*

(1) L. I. & 2. tit. 26. P. 6.

(2) Tit. 18. P. 6.

sidibus eorum, & Legato Pro-
consulis.

COMMENTARIUS.

1 *Datum est*). Hoc non ita accipendum est, quasi jus de suspectis tutoribus cognoscendi, eosque removendi, speciali aliqua lege aut senatusconsulto Prætoribus aut Præsidibus datum sit; quemadmodum cum dicimus, jus dandi tutores alicui datum esse, hoc sic accipimus, datum esse nominatim, aut a Principe, vel lege, vel Senatu, l. 1. l. 3. de tut. & cur. dat. l. 6. §. 2. de tutel. sed jus hoc removendi tutores Prætoribus & Præsidibus more concedi propter vim imperii, hoc est, iis competere vi & potestate magistratus sui sive jurisdictionis. Etenim longe alia ratio est tutoris dandi, alia removendi. Datio tutoris jurisdictionis non est, qua de causa nec mandari potest, d. l. 6. §. 2. l. 8. de tut. & cur. dat. Cognitio de suspectis & remotio jurisdictionis est, eaque sive in specie, sive in genere mandata, in eum cui mandata est, transit, l. 4. in pr. de offic. ejus cui mand. l. 1. §. 4. hoc tit. Rursus jus dandi tutores etiam Magistratibus municipalibus certa lege concessum est, l. 3. de tut. & cur. dat. §. 4. & 5. supra de Atil. tut. At de suspecto cognoscere soli possunt Magistratus majores, l. 1. §. 11. ad SC. Turpil. (1).

(1) L. 4. in fin. tit. 18. P. 6.

(2) D. l. 2. tit. 18. P. 6.

TEXTUS.

Qui suspecti fieri possunt.

2 *Ostendimus*; qui possint de suspecto cognoscere; nunc videamus, qui suspecti fieri possint. Et possunt quidem omnes tutores fieri suspecti, sive sint testamentarii, sive non sint, sed alterius generis tutores. Quare etsi legitimus fuerit tutor, accusari poterit (2). Quid si patronus? Adhuc idem erit dicendum: dummodo meminerimus, famæ patroni parcendum esse, licet ut suspectus removetus fuerit.

COMMENTARIUS.

1 *Quare etsi legitimus*). Indicare videtur, facilius tutores testamentarios & daivos, ut suspectos accusari & removeri, posse, quam legitimos, eosve, qui vinculo necessitudinis aut affinitatis pupillo conjuncti sunt: quibus potius curator adjungendus est, quam ut notata fide atque existimatione removeantur, l. 9. hoc tit.

2 *Famæ patroni parcendum*). Quod de patrono hic dicitur, idem vel magis ad parentem pertinet: & fortassis ne postulari quidem suspectus parens potuit, sed simpliciter curator ei adjungendus fuit. Illud constat, liberto & filio semper honestam & sanctam personam patris & patroni videri de-

De suspectis tutoribus vel curatoribus.

bere, l. 9. de obs. par. & patron. Atque hinc esse, quod nullæ actiones famosæ, ac ne illæ quidem, quæ fraudis vel doli ullam mentionem habent, adversus parentes patronosve institui possunt; sed ex quibus causis actio in alios famosa datur, ex iisdem adversus illos in factum derur, omissa dolli mentione, l. 11. §. 1. de dol. l. 2. l. 5. §. 1. d. tit. de obs. par. & patr.

TEXTUS.

Qui possunt suspectos postulare.

3 *Consequens est ut videamus*, qui possint suspectos postulare. Et sciendum est, quasi publicam esse hanc accusationem, hoc est, omnibus patere. Quinimo mulieres admittuntur ex scripto Divorum Sevari, & Antonini; sed haec solæ, quæ pietatis necessitudine ductæ ad hoc procedunt: ut puta mater, nutrix quoque, & avia: potest & soror. Sed & si qua alia mulier fuerit, quam Prætor propensa pietate intellexerit, sexus verecundiam non egredientem, sed pietate productam non sustinere injuriam pupillorum, admittet eam ad accusationem (1).

COMMENTARIUS.

1 *Descripta haec sunt ex Ulp. l. 1. §. 6. hoc tit.* Ait, quasi

(1) D. l. 2.

(2) L. 26. tit. 1. P. 7. vers. Tom. I.

E si por su.

3 L. 3. tit. 18. P. 6.

Aa